

Mai, 1931

RINGVAADE

TEADUSE JA KUNSTI AEGKIRI

ILMUB TALLINNAS 4 KORDA AASTAS

SISU: Seitse Moosest. Kirjanduslikke uudiseid. Preemiatega ülesanne.

„SEITSE MOOSEST“.

Vanarahvas usub veel praegugi, et on üksikuid, ehkki äärmiselt haruldasi, Moosese seitsmenda raamatu eksemplaare, milliste lugemine teeb inimese kõikteadjaks, avades talle suurimate saladuste väravad. See luulelugu piibli fantastilisest täiendusest tärkas mulle tahes-tahtmata meele, siirdudes intervjuerima „Elu“ kirjastust trükist ilmunud eestikeelse konversatsioonleksikoni asjus. Meie vanaisad, ihaldades teadmisi niisama innukalt nagu praegunegi põlv, pidid olukorra sunnil ometigi leppima vaid õhuliste müütidega, lohutades end lapsiku usuga, nagu oleks kõik maailmatarkus pandud kirja „Seitsmesse Moosesesse“. Tarvitseb ainult leida too nõia-piibel — ja õnnelik leidja ei pruugi enam millalgi, ei mingil puhul lausuda lootusetut vastust „ma ei tea seda“, sest „Seitse Moosest“ lahendaks iga küsimuse, iga arusaamatuse.

Jah, erilise elavusega kerkis mulle meele too vaimuvalgust janunevate orjade vagajutt, mis on sündinud mõisarehe tolmavas pimeduses — kerkis meele nimelt groteskse võrdlusena: kas ei sarnle moodne leksikon nii väga... „Seitsmele Moosesele“? Polegi ju õieti neid küsimusi, neid teaduste alaharusid, milledele kas või lühikest seletust ei leiduks konversatsioonleksikonis. Ja tahtmatult mõtled: „Nüüd on täide minemas teie lemmikunistus, paljuvaevatud esivanemad, nüüd veenduvad teie kauged järeltulijad, et polnudki nii põhjendamatu teie igatsus — sirvida kõiki teadmisi sisaldavat raamatut!“

Muidugi pole säärase põhjaneva suurteose kirjastamine kerge meie kitsastes oludes ja väikese rahvaarvu juures, kuid hea tahe olevat pool võitu — ja loodame, et siingi kõrvaldab julge pealehakkamine kõik raskused.

Kuidas aga sünnib nii otsatumalt mitmekülgse raamatu sisuline koostamine? Mil kombel on organiseeritud toimetustöö, et ükski tarviline märk-

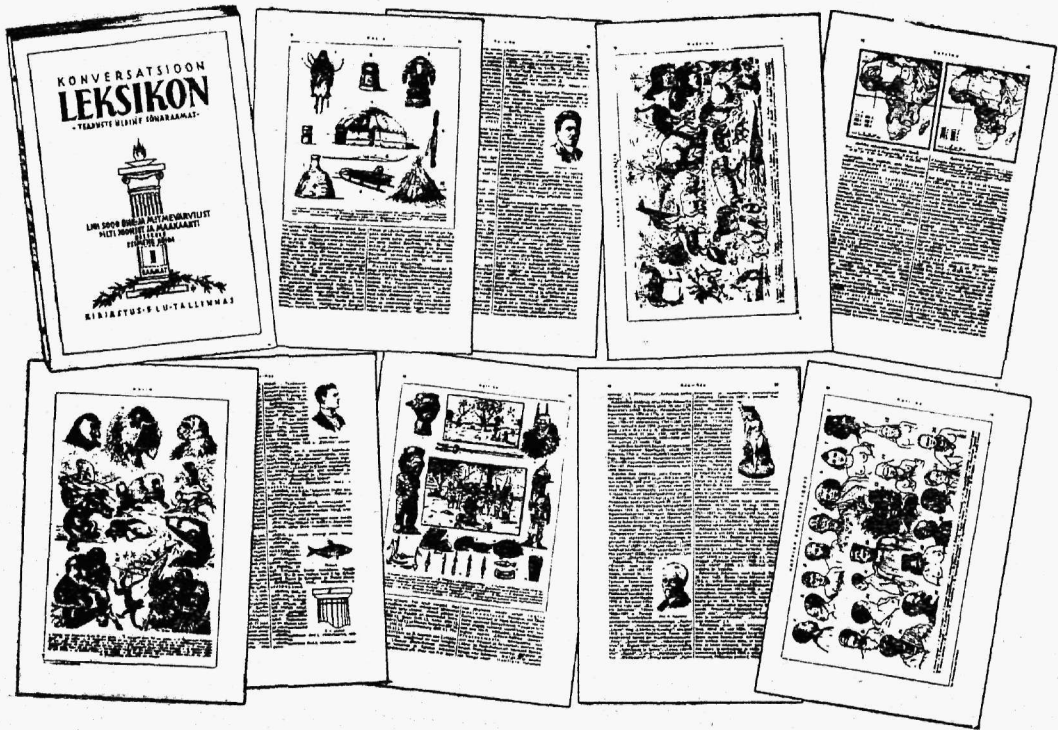
sõna eijääks kahe silma vahele? Ning mis tagab, et koostatud märksõnade seletussisse ei pudene vigu ja väärahtusi?

Neile ning muilegi küsimusile võime siin, tänu „Elu“ kirjastuse lahkele vastutulelikkusele, anda alljärgnevais ridades küllaldaselt rahuldavad kostused.

* * *

Üldiselt nõuab leksikon, mille koostamisest võtab osa hulk eriteadlasi ja teaduslikke toimetajaid, aastaid vältavat eeltööd. Kogemuste põhjal, mis saadud varemate (võõrkeelsete) trükkide puhul kui ka arvukate kaastööliste ja leksikoni kasutajate tululiste näpunäidete põhjal seab kirjastus üldkava põhijoontes kokku: määrab ära köidete arvu, poognate suuruse ja koostamise tehnilised põhimõtted. See näiliselt puht-väline külg on väga tähtis, sest tuleb ju teos suuruselt kui ka tehniliselt anda välja nii, et ta kujuneks laiadele hulkadele vastuvõetavaks, kuid siiski ei kaotaks suure, kõikehaarava konversatsioonleksikoni iseloomu. Kõik see esialgu kindlaksmääratud ruum jaotatakse seejärel toimetajalt üksikuiks teadusaladeks ja need viimased omakord — alagruppideks. Et kogu teose üksikud osad oleksid tasakaalus, s. o. harmooniliselt koostatud, selle üle teostab järelevalvet toimetaja. On see keerule ja raske ruumijaotus läbi viidud kuni väikeste üksikgruppideni, leitakse igale üksikgrupile oma eriteadlasest kaastööline, mille järele alles algab üksikute toimkonna liikmete tõsine töö. Neil viimaseil on igal oma kindel teadusala (arstiteadus, keeleteadus, tehnika jne.) ja oma tosin eriteadlast-kaastöölist, kes põhjalikult tunnevad vastavat teadusala; peale selle peab neil olema arusaamist vaimseist ja praktilisist nõudeist, milliseid leksikonile esitatakse, neil peab olema taipu, mida tarvitaja otsib ning kust ta seda otsib, ja lõpuks veel peavad nad oskama väljendada kõike

(järg 8 lhk.)

«Konversatsioon-leksikoni» esimese raamatu kaas ja lehekülgi sisust.
Ülesvõtte 1/6 loomulikkust suurusest (Raamatu kaust 17×25 sm).

KONVERSATSIOON - LEKSIKONI

— TEADUSTE SÖNARAAMAT —

koondatakse teadmiste kogu, mida tänapäeva inimene vajab maailma nähtuste seletamiseks. Konversatsioon-leksikon vastab iga küsimuse usaldatavalt sõnas ja pildis. Ainustki venitatud kirjutust, mingit ülelliget ballasti, selle asemel aga kõik, milles tänapäeva leksikon vastust peab andma ja mis igaüht huvitab.

Sõnaga

KONVERSATSIOON-LEKSIKON

— TEADUSTE SÖNARAAMAT —

on leksikon kõigile ja kuulub igasse kodusse, on igale kodule uhkuseks.

KONVERSATSIOON-LEKSIKONI

— TEADUSTE SÖNARAAMATU —

koostavad üle saja eesti eriteadlase ja tegelase. Kogu teos sisaldab üldiselt ligi 5000 ühe- ja mitmevärvilist pilti, joonist ja maakaarti.

KONVERSATSIOON-LEKSIKON

— TEADUSTE SÖNARAAMAT —

vastab Teile 3 köites kõik samuti nagu võivad seda suuremaki leksikonid, sealjuures maksab aga meie Konversatsioon-leksikon ainult osakese teiste hinnast. Selle tüsedaima teadmiste allika, tüsedaima suurteose kõik kolm köidet maksavad tellijale ainult 36 krooni (18 raamatut à 2 krooni). Pealegi saab tellija kogu teose (A kuni Z-tini) 2 aastaga kätte. Hiljem ostes maksab teos 54 krooni (18 raamatud à 3 krooni).

Omandades

KONVERSATSIOON-LEKSIKONI

— TEADUSTE SÖNARAAMATU —

Teie ei kuluta oma raha, vaid paigutate väärtusesse, mis tõuseb kohe hinnas 50% võrra.

SENI JUBA ÜLE 3500 VÄGA RAHULOLEVA TELLIJAI

Saatke tellimiskaart aegsasti ära, kindlustage endale see suurteos tellija soodustustega!

Soodustatud tellimishind maksev kuni 5 juunini. Peale iga uue raamatu ilmumist kallineb tellimishind.

Tutvuge ilmunud raamatuga! Teatage meile oma aadress ligioleval kaardil, meie esindaja toob Teile meeleldi teose näha!

KONVERSATSIOON-LEKSIKONI TOIMETUS JA KAASTÖÖLISED.

Toimetaja: *B. Linde*. Toimkonna liikmed: *Grassberg, M.*, dipl. insener. — *Haljaspõld, H.* börsikomitee sekretär. — *Jungerman, K.*, — *Kollist, J.*, elektri-insener. — *Kurvits, O.*, major. — *Lellep, K.*, dr, med., Tartu ülikooli eradotsent. — *Neggo, V.*, matemaatik. *Ruubel, P.*, vann. advokaat. — *Rubel, Peter*, mag. agr., — *Siil, A.*, prov. — *Sikkenberg, A.* — *Sossi, A.*, mag. chem., — *Tassa, A.*, kunstnik-kirjanik. — *Uustal, A.*, majandusteadlane. — *Vettik, Th.*, komponist. — *Välbe, M.*, ajaloolane.

Tähtsamad kaastöölised: *Aavik, Joh.*, mag. phil., Tartu ülikooli eesti keele lektor. — *Alberg, H.*, ajaloolane — *Anton, K. J.*, laeva-insener, — *Berendsen, R.*, kaub.-tööstuskoja nõunik. — *Daniel, O.*, metsakasvatuse dotsent. — *Eisen, M. J.*, professor, dr. h. c. — *Elbrecht, A.*, ins., jõuvankrite ja lennuasjanduse inspektor. — *Faehlman, E.*, majandusteadlane. — *Freiberg, K.*, ajakirjanik. — *Grosholm, M.*, vann. advokaat. — *Grünfeldt, P.*, kirjanik. — *Grünthal, V.*, mag. phil., Helsingi ülikooli eesti keele lektor. — *Gustavson, A.*, kaugesõidu kapten. — *Hamburg, P.*, mag. phil. — *Tammsaare, A. H.*, kirjanik. — *Hurt, N.*, tehnikateadlane. — *Hüüs, A.*, A-s. Tallinna Laevauhisuse direktor. — *Jalab, E.*, ajakirjanik. — *Jannsen, A.*, maalikunstnik. — *Jannsen-Press, H.*, ajakirjanik. — *Johanson, A.*, agronoom. — *Jungberg, O.*, kunstnik. — *Just, E.*, majandusteadlane. — *Jürman, M.*, mag. phil. — *Kaasik N.*, mag. jur., rahvusvahelise õiguse teadlane, — *Kand, M.*, keemik. — *Kangro-Pool, R.*, arvustaja. — *Kits, J.*, majandusteadlane. — *Kitzberg, A.*, vann. adv. — *Kivimägi, F.*, leitnant. — *Kompus, H.*, kunstiarvustaja ja lavastaja. — *Krull, A.*, komponist. — *Kõbala, G.*, leitnant. — *Kärner, Jaan*, kirjanik. — *Leesment, H.*, dr., Eesti Punase Risti Peavalitsuse juhataja. — *Liidemann, G.*, ins., E. T. K. põllutöomasinate osak. juhataja. — *Linde, V.*, dipl. insener. — *Luiga, G. E.*, „Päevalehe“ peatoimetaja. — *Lukin, P.*, maadeteadlane. — *Lüüs, A.*, dr. med., Tartu ülikooli professor. — *Madisson, E.*, riigikogu asjadevalitseja. — *Mamberg, G.*, tarbepöör. — *Margens, H.*, cand. rer. merc., — *Martna, M.*, dr. h. c., riigikogu I abiesimees. — *Mauritz, K.*, insener, vabrikantide ühisuse sekretär. — *Mei, A.*, riigikontrolli tsivillosakonna juhataja. — *Mettus, V.*, „Vanemuise“ direktor. — *Mihkelson, I.*, arhitekt. — *Mägi, J.*, dr agr., Tartu ülikooli professor. — *Nõmmik, A.*, M. S. C., Tartu ülikooli professor. — *Naelapea, Georg*, kirjanik. — *Oengo, E.*, kartograaf. — *Ots, Jüri*, lendur. — *Paaver, H.*, loodusteadlane. — *Perli, H.*, Tallinna keskhaigla I naisosakonna juhataja. — *Pert, Jaan*, kirjanik. — *Pihlakas, N. C.*, merikaubandusteadlane. — *Piiskop, J.*, dr., tegelik arst. — *Pitka, J.*, K. C. M. G., admiral, „E. T. K.“ direktor. — *Poska, J.*, vann. adv. abi. — *Pullerits, A.*, riigi statistika keskbüroo direktor. — *Puusepp, L.*, dr. med., Tartu ülikooli professor ja närvikliiniku direktor. — *Püüman, M.*, dr., tegelik arst. — *Ratt, A.*, Riikliku seemnekontrolli jaama juh. abi. — *Raukas, J.*, dr., Tallinna keskhaigla siseosakonna ordinaator. — *Reinthal, O.*, vann. adv. abi. — *Rosenberg, A.*, prov. — *Salza, H.*, merejõudude ülemjuhataja, kontr. admiral. — *Sibul, A.*, Tallinna Keskraamatukogu juhataja. — *Suits, A.*, Tartu ülikooli soome keele lektor. — *Suits, G.*, Tartu ülikooli eesti ja üldise kirjandusajaloo professor. — *Sumberg, V.*, dr., Eesti Tervishoiu Muuseumi juhataja. — *Tallmeister, Theodor*, kirikuõpetaja. — *Talts, Joh.*, mag. bot., assistent Tartu ülikoolis. — *Tammer, H.*, ajakirjanik. — *Tauk, P.*, dipl. ins., Tallinna Kunstimuseumi direktor. — *Tannebaum, I.*, vabariigi dispašöör. — *Tiivel, E.*, leitn., vanem kahurtehnik. — *Uritam, R.*, P. K. „Estonia“ direktor. — *Valdson, K.*, ajakirjanik, vann. adv. abi. — *Vellner, A.*, dipl. insener, sisevete uurim. juhataja. — *Viidik, A.*, loodusteadlane. — *Zolk, K.*, erialnete õpetaja Tartu ülikoolis.

Milleks vajame „Konversatsioon-leksikoni?“

Peadpööritava kiirusega areneb praegusaja tehnika. Sama kiirelt muutub ka tänapäeva elu. Ta nõuab iseisvat tegutsemist ja mõtlemist juba igalt inimeselt. Ta asetab ka igapäevase rahuliku tööteljale ette rohkesti tundmatuid asju ja nimetusi, mille kohta on tarvilik selgitust saada sagedasti mitte ainult uudishimu, vaid töö ja elamise huvides.

Alati ei ole käepärast inimesi kellelt võiks küsida. Sagedasti ei anna need seletust küllalt õieti ja erapoolelt. Ükski inimene ei suudagi kõiki asju teada. Igapäevase elu askeldustes aga ei ole aega uurima hakata, kust selle või teise küsimuse üle selgitust leida võiks. — Ja nii jääbki meile ümbruskonnas palju asju selgusetuks ja uduseks.

Uduseid asju ei näe. Nende kaudu ei leia õiget teed. Ei oska neid kasutada ja hinnata, kui edaspidi needega kokkupuutumise. Tihtigi kannatab selle all meie mõtlemisviis, meie tegevus ja meie ainelised kasud, ja ometi rahuldaks sageli meie tarbeid lühike ja asjalik seletus ettetulnud nimetuse või asja kohta.

Siin tulevad kõigile kultuurrahvastele appi konversatsioon-leksikonid — teadmiste sõnaraamatud. Nendes on tähestiku järjekorras rittaseatud kümnete tuhandete asjade ja nimede seletused.

Iga niisugune suurteos on iseendast juba terve kogu raamatuid ja on nii kallis, et seda on raske korraka osta isegi jõukamatel kodanikkudel. Selle tõttu need raamatud antakse välja harilikult osade kaupa.

Ka Eestis ilmub käesoleval ajal „Elu“ kirjastusel raamatute kaupa ja hinnalt rahva praegusele ostujõule vastav esimene eestikeelne Konversatsioon-leksikon — teaduste sõnaraamat. Selles suurteoses võib leida seletusi ligi 90.000 sõnale ja nimetusele, mis ettetulevad igapäevases elus, kui ka igasugustes teaduse valdkondades.

Ei ole küsimust kodus, äris, töökojas, põllul, ajalehes, kiriku või kohtu asjus, millele selles teoses kas või lühikestki seletust ei leiduks.

Avage lahtlõikamatult!

57241

(Algus 1. lhk.)

selgesti ja üldmõistetavalt. Lähemas kontaktis kaastöelistega on vaja üles seada põhimõtted, millede järgi ruumi saaks ära kasutada kõige praktilisemalt ja täiuslikumalt. Sealjuures mängib otstarbekohane märksõnade valik hiigla osa (võetagu arvesse, et juba üksnes geograafilisi nimesi üle kogu maakera on otse arutu hulk, millisest rägastikust jääb valida vaid kõige tarvilisemad). Ka valmistab raskusi küsimus, kas teatav artikkel peab olema iseseisev või ainult osutuseks kogu artiklile.

Kui nende pikkade ettevalmistuste järele viimaks toimetusse hakkab sadama käsikirjade vihm, tuleb hoolikalt läbi vaadata iga kirjutus ja, kokkuleppel toimkonna liikmetega ja kaastöolistega, trükkimisele määrata üksnes kõige olulisem osa. Kord osutub käsikiri ülearu pikaks ja teda tuleb

lühendada, kord jälle on stiil liig telegrammiline, mõni artikkel kannab liig teaduslikku laadi, teine jälle ei käsitle küsimust küllalt põhjalikult... Sageli on tarvis väga ebaühtlastele ja erineva väärtusega kirjutustele anda ühtlane, kokkusurutud, kuid siiski hea stiilivorm, sealsamas nõudub teha lühendusi või täiendusi, peab mõned artiklid liitma ühte jne. Kõikjale tuleb panna tehnilisi märke, korraldada viimisteldud artiklid kartoteeki ja kartoteek veel omakord süstematiseerida.

Nüüd alles asutakse valima pilte, sest paljud kirjutused omandavad täielise selguse alles joonistega illustreerituna. Kui palju parandusi ja korrekture ei tule teha ikka ja jälle, väljudes kord ühest, kord teisest vaatepunktist, kuni viimaks toimetaja tohib öelda: „Nüüd võib poogen minna trükki!“

A. K.

Väljaandja ja vastutav toimetaja: E. Pihlakas. Toimetus ja talitus: Tallinnas, Väike Pärnu maantee 21—3. „Ringvaade“ ilmub 4 korda aastas. Üksiknumber maksab 10 senti. Tellimishind (ühes saatekuludega) aastas 25 senti. Trükitud J. & A. Paalmani trükkikojas Tallinnas, Väike Karja 12. 1931 a.

POSTKAART

5
 sendiline
 postmark

V. a. „KONVERSATSIOON-LEKSIKONI“
TALITUS
Kirjastus »ELU«
TALLINNAS
postkast 324.

Soovin tutvuneda „KONVERSATSIOON-LEKSIKONI“ esimese raamatuga ja palun tuua see minule tutvunemiseks
 kuupäeval kl. ajal ehk kuupäeval
 kl. ajal.

Nimi:

Adress ja elukutse:

.....

Kui soovite tutvuneda „Konversatsioon-Leksikoniga“ kirjutage sellest käesoleval postkaartil ja meie esitaja ilmub Teie juure viibimata. Vaatamine ei kohusta veel ostmisele!

„.....“ 193..... a.

Meie igapäevases elus leidub ühtepuhku asju, mida Teie heameelele sooviksite teada!

Olla kõigest informeeritud ja igal alal rippumatu juhusliku isiku abist — see on iga inimese siht. Seda eesõigustatud seisukorda võimaldab Teile Konversatsioon-leksikon.

KONVERSATSIOON-LEKSIKONIST

saab suurim ja rahvalikum teos Eestis. Ta käsitleb ligi 90.000 küsimust. Selgituseks sisaldab ta ligi 5.000 ühe- ja mitmevärvilist pilti, joonist ja maakaarti.

KONVERSATSIOON-LEKSIKON

annab kiirelt ja usutavaid vastuseid igapähele.

KONVERSATSIOON-LEKSIKONIST

saab suurim ja rahvalikum pilditeos Eestis.

KONVERSATSIOON-LEKSIKON

haarab endasse kogu maailma.

KONVERSATSIOON-LEKSIKON

koostatakse praktilisele elule vastavalt.

KONVERSATSIOON-LEKSIKON

täidab üksinda terve teadusliku sisuga raamatukogu aset.

KONVERSATSIOON-LEKSIKON

on odavaim täielik entsüklopeedia.

